

етичної, соціально відповідальної особистості. Профілактика булінгу має ґрунтуватися на цілісному підході – через поєднання індивідуальної підтримки, формування психологічної культури, розвиток емпатії, і найголовніше – створення середовища, в якому сила не ототожнюється з агресією, а соціальний вплив базується на повазі та взаєморозумінні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кононова, М. М., Перетятко, Л. Г. Теоретичний аналіз психологічних особливостей підлітків – учасників булінгу та кібербулінгу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*, 2022. (3), 57-61.
2. Літвінова О. В. Типологія учасників булінгу в підлітковому віці: психологічні характеристики. *Освітній дискурс*. 2021. № 5(3). С. 66–71.
3. Панченко В. О., Позняк Т. М. Психологічні особливості підлітків-учасників боулінгу в освітньому середовищі. *Дев'яти Сіверянські соціально-психологічні читання* : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Чернігів, 30 листоп. 2018 р. / за наук. ред. О. Ю. Дроздова, І. І. Шлімакової. Чернігів, 2019. С. 294–298.
4. Сурякова М. І., Батраченко І. І. Взаємозв'язок самооцінки та участі в булінгу підлітків. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України*. 2019. Т. XI. Вип. 14. С. 112–117.
5. Шевченко В. В., Яремчук В. В. Психологічні особливості булінгу серед учнів підліткового віку професійного училища. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки*. 2020. № 1. С. 71-76

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ЮНАКІВ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Колісник Л.С.

Полтавська спеціальна школа №40

Актуальність теми. Обумовлена рядом соціальних, психологічних та суспільних факторів. У сучасних умовах посилення військових конфліктів, зростання уваги до безпеки держави та потреби у професійно підготовлених кадрах для Збройних сил України, дослідження мотивації молоді до військової служби набуває особливого значення.

1. Соціальний контекст. Зростаюча роль військових професій у суспільстві вимагає розуміння того, що спонукає молодих людей свідомо обирати цей шлях. Урахування мотиваційних особливостей дозволяє ефективніше формувати патріотичні цінності, підвищувати престиж військової служби та сприяти професійному самовизначенню молоді.

2. Психологічний аспект. Мотивація юнаків до військової служби тісно пов'язана з їхніми ціннісними орієнтаціями, рівнем самосвідомості, особистісними якостями та готовністю до виконання обов'язків у складних умовах. Виявлення цих психологічних особливостей допомагає створити ефективні стратегії підготовки та адаптації до військової діяльності.

3. Практична значущість. Дослідження мотиваційних чинників дозволяє вдосконалювати програми профорієнтації, підбору кадрів та підготовки військовослужбовців. Це сприяє підвищенню бойової готовності, морального духу та стабільності в армії.

4. Наукова новизна. Тема є мало дослідженою у контексті сучасної української психології. Розширення знань про мотивацію юнаків може стати основою для подальших наукових розробок у галузі військової психології, а також для впровадження нових підходів у роботі з молоддю [5].

Таким чином, дослідження психологічних особливостей мотивації юнаків до військової служби є актуальним, оскільки відповідає сучасним викликам суспільства, сприяє розвитку науки та практики, а також підвищенню ефективності військової сфери.

Мета дослідження. Теоретично вивчити та дослідити особливості мотивації юнаків до військової служби.

Завдання дослідження: здійснити теоретичний аналіз феномену мотивації і його закономірностей в юнацькому віці, характеристик вибору військової професії у молоді. Проаналізувати методичні засади дослідження особливостей мотивації юнаків до військової служби.

Висновки. Теоретичний аналіз показав, що мотиваційною сферою особистості називають сукупність мотивів, які формуються і розвиваються впродовж усього життя людини. Мотивація розглядається як складний багаторівневий регулятор життєдіяльності людини – її поведінки і діяльності. Мотивацію визначають як складну, неоднорідну багаторівневу систему збудників, що включає в себе потреби, мотиви, інтереси, ідеали, прагнення, установки, емоції, норми, цінності тощо [3].

До структурних компонентів мотивації відносяться: задоволення від самої діяльності, значущості для особистості безпосереднього її результату, «мотивуючої» сили винагороди за діяльність, що примушує тиску на особистість. У зарубіжній психології до структури мотивації часто відносять: несоціальні потреби, потреби в залежності, афіліації, домінуванні, сексуальному задоволенні, агресії та почутті власної гідності.

Зазвичай мотиви, що лежать в основі професійної спрямованості, неоднорідні за походженням, характеру зв'язку з професією. У цьому плані правомірне виділення, по-перше, групи мотивів, що виражають потребу в тому, що складає основний зміст професії. Інша група мотивів пов'язана з віддзеркаленням деяких особливостей професії в суспільній свідомості (мотиви престижу, громадській значущості професії) [2].

У підсумку було виявлено та згруповано чинники формування мотивації до військової служби, серед яких:

а) методи батьківського виховання, ступінь довіри в сім'ї, розмови на теми історії, мови, культури, політики з дітьми та в їхній присутності – етап дитинства;

б) активне залучення до освітніх програм, різноманітних організацій та заходів, що прищеплюють навички лідерства та громадської активності, – етап юності;

в) практики громадсько-політичних акцій та волонтерства, якість освіти у ЗВО та підтримка з боку університетської спільноти, соціальне оточення – етап дорослішання [4].

Як свідчать дослідження особливо значущими для юнаків відносно військової служби є соціальні мотиви та мотиви особистого саморозвитку, при тому що мотиви забезпечення матеріального благополуччя менше виражені.

Мотивація молоді до військової служби є важливим завданням, яке вимагає врахування психологічних, соціальних і особистісних аспектів [1].

Підходи та методи для підвищення мотивації юнаків до військової служби, які може використовувати психологу:

1. Розуміння індивідуальних потреб.

Кожна людина має свої мотиви й потреби. Розуміння цих потреб допоможе знайти підхід до кожного юнака:

1. Проведіть бесіди або опитування, щоб з'ясувати, що саме мотивує молодь (патріотизм, кар'єрний ріст, фінансова стабільність, пригоди тощо).
2. Використовуйте методики, наприклад, «Мотиви вибору професії» (Р.В. Овчарова), щоб виявити домінуючі фактори.

2. Створення позитивного образу військової служби.

1. Підкреслюйте переваги військової служби:
  1. розвиток дисципліни, сили волі та наполегливості;
  2. можливість отримання професійних навичок;
  3. доступ до безкоштовної освіти або пільг.
2. Організуйте зустрічі з успішними військовими, які можуть поділитися своїм досвідом.

3. Покажіть перспективи після служби - стабільна робота, кар'єрний ріст, соціальна підтримка.

3. Патріотичне виховання.

1. Розвивайте почуття гордості за свою країну, участь у захисті її незалежності.
2. Організуйте екскурсії до військових частин, музеїв, пам'ятників.
3. Проводьте тренінги, лекції чи воркшопи на тему героїзму, історичних досягнень та ролі захисників Батьківщини.

4. Розвиток впевненості та особистісних якостей.

1. Допмагайте молоді подолати страхи, пов'язані зі службою (наприклад, страх перед фізичними випробуваннями або суворою дисципліною).
2. Працюйте над розвитком сили волі, витривалості та впевненості в собі. Використовуйте методики, наприклад, «Самооцінка сили волі» (М.М. Обозов).
3. Роз'яснюйте важливість особистого розвитку під час служби.

5. Соціальна підтримка.

- 1) Забезпечте консультації для юнаків та їхніх родин щодо умов служби, гарантій та перспектив.
- 2) Організуйте групи підтримки, де молоді люди можуть обговорювати свої переживання та отримувати підтримку.

6. Використання психологічних методик.

- 1) Методики для підвищення мотивації: тренінги з визначення життєвих цілей, вправи на розуміння важливості служби.
- 2) Тестування рівня суб'єктивного контролю (за Дж. Роттером) - допоможе визначити, наскільки юнак готовий брати відповідальність за свої дії.
- 3) Опитувальник самооцінки наполегливості - дає уявлення про те, як юнаки ставляться до труднощів.

7. Практичні заходи.

- 1) Проводьте військово-спортивні ігри, які дозволяють відчутти себе частиною команди.
- 2) Залучайте юнаків до заходів, які допомагають розвивати військові навички (стрільба, тактичні ігри, заняття з виживання).
- 3) Організуйте «Дні відкритих дверей» у військових частинах, щоб юнаки мали змогу побачити реальні умови служби.

8. Індивідуальна робота з тривожністю. Якщо у молоді є страх перед невідомістю, працюйте над його подоланням за допомогою бесід, тренінгів чи когнітивно-поведінкових технік [3;5].

Мотивація до військової служби вимагає комплексного підходу, який враховує інтереси, особистісні особливості та потреби молоді. Як психолог, ваша роль полягає в тому, щоб підтримати, надихнути й допомогти юнакам побачити перспективи цього шляху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко А. М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації : монографія / А. М. Бойко. — Полтава : ІЗМН. — 1996. — 232 с.
2. Бойко А. М. Теорія і методика формування виховуючих відносин у загальноосвітній школі / А. М. Бойко. - К. : Вища школа, 1991. — 266 с.
3. Кравченко І.В. Педагогічні основи формування навчально-виховних груп військового закладу вищої освіти // Зб. наук. праць Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Серія «Педагогічні науки». – Полтава, 2023. – 235 С.
4. Настанова з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України. Затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 27.04.19 № 173.
5. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. Посібник для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. В.В. Ягупов. – К.: «Либідь», 2020. – 559 с.